

ФЕДОРЧАК Ірина,
викладач кафедри кримінального права та
кримінології факультету №1 Донецького
державного університету внутрішніх
справ, капітан поліції

КВАЛІФІКАЦІЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ЩОДО НЕЗАКОННОГО ПОВОДЖЕННЯ ЗІ ЗБРОЄЮ НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ

Людина, її життя і здоров'я, недоторканість і безпека визнаються в Україні однією з соціальних цінностей відповідно до статті 3 Конституції України. Громадський порядок, громадська безпека є одним з основних завдань Кримінального кодексу України (ст. 1) та віднесена законодавцем до числа базових суспільних об'єктів.

Одним з актуальних питань завжди було незаконне поводження з вогнепальною зброєю, бойовими припасами та вибуховими речовинами, оскільки воно тягне за собою не лише громадський порядок, а й життя та здоров'я громадян України. Нажаль, актуальності дане питання набирає все більше й більше обертів, починаючи з 2014 року, коли розпочалось з вторгнення військ Російської Федерації на східну територію нашої держави та анексії Автономної Республіки Криму від України.

На жаль, у пам'яті кожного громадянина України, на завжди залишається у спогадах ніч 24 лютого 2022 року. Того ж дня, кожний з нас хотів в той або інших спосіб зберегти цілісність своєї Держави, захистити свою домівку, дітей від вражої атаки з боку Російської Федерації. На той час, було важливим захист своє Вітчизни, у зв'язку з тим було прийняте рішення щодо відшукування зброї та бойових припасів, які надавались кожному в руки, хто мав бажання стати на захисти своєї Держави. Через що розповсюдження (збут) вогнепальної зброї, бойових припасів та вибухових речовин на «чорному ринку», стало найбільш актуальним та з боку державних органів не контрольованим, тим паче на невідконтрольованих територіях. Втрачена та трофейна зброя на місцях бойових дій, являє собою зброю, яка вже списана або зовсім не підзвітна для державних органів України, тому завжди в попиті на «чорному ринку». Тому, ціль виконавчих державних органів є попередження та усічення незаконного обігу зброї, бойових припасів та вибухових речовин.

Ознайомившись зі змінами до статті 263 Кримінального кодексу України (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 25-26, ст. 131) щодо посилення відповідальності за незаконне придбання, передачу чи збут вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв в умовах воєнного або надзвичайного стану, з'явилося питання

щодо призначення міри покарання за вчинене кримінальне правопорушення.

Вивчивши Наказ Міністерства внутрішніх справ № 622 від 21.08.98 «Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів», Закон України «Про зброю», Пленум Верховного суду України Постанова від 26 квітня 2002 року № 3 «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами», проект Закону "Про право на цивільну вогнепальну зброю" опублікований 23 лютого 2022, статтями 191-195⁶ Кодексу України про Адміністративні правопорушення, в жодному із вказаних нормативно-правових актах не зазначена кількість боєприпасів, з якої особа може бути притягнута до кримінальної відповідальності. У розуміння того, що в даному випадку використання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв, має тяжкі наслідки, а саме життя та здоров'я людини.

Зазначені вище нормативні акти та багато інших законів України, та методиках встановлення належності об'єкта до бойових припасів вогнепальної стрілецької зброї, регулюють застосування зброї, бойових припасів, вибухових речовин та встановлюють обов'язкові правила поведінки громадян, які забезпечують режим законного та незаконного обігу зброї в Україні.

Однак, відсутнє розмежування у визначенні покарання за незаконне придбання, носіння, зберігання чи збут вогнепальної зброї за родовими та індивідуальними рисами, які тягнуть за собою підвищені ризики для життя суспільства, їх здоров'я, власності населення (рухоме та нерухомого майно, жилі та нежитлові об'єкти, інфраструктурні об'єкти та інші), громадський порядок та загалом безпеку громадян України. Тобто, характер та ступінь небезпеки зброї, силу та радіус ураження залежить від індивідуальних характеристик предмету, що може спричинити тяжкі наслідки від її застосування, що в свою чергу тягне за собою вчинення більш суспільно-небезпечних дій в сфері громадського порядку.

Також, звертаючи увагу, що законодавець не розмежував кількість бойових припасів, а саме патронів, за незаконне зберігання, яких наступає кримінальна відповідальність.

Якщо виділити практичну складову, яка поєднана з теоретичними методиками розслідувань кримінальних правопорушень передбачених статтею 263 кримінального кодексу України, виникають труднощі не тільки

у притягненні до відповідальності, а й у призначенні покарання. Оскільки є випадки, коли особа незаконно зберігає один, два або п'ять патронів, які по своїм критеріям відносяться до бойових припасів, внаслідок чого притягується до однієї і тієї ж відповідальності, як й особа, що незаконно зберігає бойові припаси у декілька разів, а той у десятки разів більше та своїми діями або бездіяльністю може спричинити значну суспільну небезпеку, не беручи до уваги збут бойових припасів. Виходячи з того, що на даний час в нашій країні діє воєнний стан, то протиправне зберігання боєприпасів у кількості 2-3 патронів, може призвести до щонайменшої міри покарання у вигляді позбавлення волі від 7 років. Однак, практиці, слідчі застосовуючи ч.2 ст.11 Кримінального кодексу України приймають рішення стосовно закриття кримінального провадження, відповідно до п.2, ч.1 ст. 284 Кримінально процесуального кодексу України, за малозначністю діяння. У даному випадку, особа залишається безкарною за вчинене правопорушення, що тягне за собою невідповідальність та скоєння нових злочинів. У зв'язку з чим вважаю, що має бути розмежування кількості бойових припасів, наприклад невеликої кількості, великої та особливо великої кількості. Відповідно до кількості зберігаємих бойових припасів має бути відповідне покарання, починаючи від штрафів за невелику кількість до позбавлення волі за велику та особливо велику кількість незаконного зберігання бойових припасів.

Виходячи з вищевикладеного, Кримінальний кодекс України та інші нормативні акти України, на законодавчому рівні не можуть врегулювати відносини у сфері обігу зброї, бойових припасів та вибухових речовин. Тобто, не сформовано правозастосовної практики, що зумовлює необхідність взаємозалежної системи, з загальним результатом якої є правомірна поведінка особи та правопорядок загалом. Пропоную законодавцю приділити увагу питанню стосовно визначення у законі кількості патронів та відповідного покарання за незаконне зберігання бойових припасів, визначення покарання з урахуванням розмежування зброї за її родовими та індивідуальними рисами, характером та ступенем ураження, з метою забезпечення громадського порядку та запобігання тяжких наслідків небезпечних для людства в цілому.

Список використаних джерел:

1. Наказ Міністерства внутрішніх справ № 622 від 21.08.98 «Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів», URL:

- <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98#Text> , дата звернення 24.10.2023.
2. Закон України «Про зброю»,
URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JF2D900A?an=3> , дата звернення 24.10.2023.
  3. Пленум Верховного суду України Постанова від 26 квітня 2002 року № 3 «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами».
  4. Проект Закону "Про право на цивільну вогнепальну зброю" опублікований 23 лютого 2022,
URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/219896.html> , дата звернення 24.10.2023.
  5. Кодекс про Адміністративні правопорушення, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> , дата звернення 24.10.2023.
  6. Кримінальний кодекс України від 05 квіт. 2001 р. № 2341-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25–26,
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> , дата звернення 24.10.2023.
  7. Конституція України, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> , дата звернення 24.10.2023.
  8. Методика встановлення належності об'єкта до бойових припасів вогнепальної стрілецької зброї та його придатності до стрільби / ДНЕДКЦ МВС України. ДЕЗП МІНЮСТ України; [Гамов Д.Ю.] – К., 2012, 25 с., зареєстрована у Реєстрі методик проведення судових експертиз. Реєстраційний код 3.2.05.

ЯЩЕНКО А.,
професор кафедри
кримінального права і
кримінології факультету № 1
Харківського національного
університету внутрішніх справ

**РОЗПАЛЮВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ, РЕГІОНАЛЬНОЇ, РАСОВОЇ
ЧИ РЕЛІГІЙНОЇ ВОРОЖНЕЧІ ТА НЕНАВИСТІ (ПРОБЛЕМИ**